

УДК 070(477):316.485.26(470:477)

Цитування:

Чередник Л. А. Діяльність українських масмедіа під час російсько-української війни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 2. С. 75–81.

Cherednyk L. (2022). The activities of the ukrainian media during the russian-ukrainian war. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 75–81 [in Ukrainian].

Чередник Людмила Анатоліївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства,
культури та документознавства
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
<https://orcid.org/0000-0002-0960-8464>
ludmila.cherednik@gmail.com

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Мета роботи. Дослідження пов'язане з аналізом діяльності українських масмедіа під час російської окупації та висвітленням їхньої ролі в інформаційній боротьбі з початку війни й дотепер. **Методологія дослідження** включає застосування описового методу, методу аналізу й синтезу для виявлення значущості функціонування масмедіа в суспільстві. **Наукова новизна** полягає в тому, що в статті з'ясовано основні аспекти діяльності українських масмедіа з початку повномасштабного російського вторгнення на територію нашої держави, зацентовано на зміні їхнього інформаційного контенту, обґрунтовано посилення його патріотичного спрямування, проаналізовано появу нових виражальних засобів, що наповнюють мовну практику медіа актуальним змістом. **Висновки.** Детальний аналіз діяльності українських медіа під час російської окупації виявив важливість медійної комунікації, яка значно посилилася за цей період, що не тільки уможливорює збільшення інформаційного продукту, а й сприяє зростанню інформованості суспільства загалом. Змінилися тематика й наповнення контенту: головна увага зараз спрямована на інформацію про перебіг воєнних подій, реакцію світової спільноти на них, створення нових форм телевізійного та радіоефіру, публікацію патріотичних творів, зміну в змісті рекламної продукції тощо. Зазначено також модифікації, наявні в українській мові, як реакцію на страшні події сьогодення: перегрупування лексики, поява нових виражальних засобів, закріплення нових мовних норм тощо. Сучасні масмедіа, виконуючи інформаційну та соціальну функції, інтегрують традиційну систему духовних цінностей українського суспільства у світовий інформаційний простір.

Ключові слова: масмедіа, соціальні мережі, інформаційний контент, неологізми, ідіома, обсценна лексика.

Cherednyk Lyudmila,
PhD, Associate Professor of Philology,
Associate Professor of Ukrainian Studies,
Culture and Documentation Department
National University «Poltava Yuri Kondratyuk Polytechnic»

THE ACTIVITIES OF THE UKRAINIAN MEDIA DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The purpose of the article. The research is related to the analysis of the activities of the Ukrainian mass media during the Russian occupation and the coverage of their role in the information struggle from the beginning of the war until now. **The research methodology** includes the use of a descriptive method, the method of analysis and synthesis to identify the importance of mass media functioning in society. **Scientific novelty.** The scientific novelty is in the fact that the article clarifies the main aspects of the activity of the Ukrainian mass media since the beginning of the full-scale Russian invasion of the territory of our country. In addition, it emphasizes the change in their information content, substantiates the strengthening of its patriotic direction,

analyses the emergence of new means of expression that fill the language media practice with topical content. **Conclusions.** A detailed analysis of the activities of the Ukrainian media during the Russian occupation revealed the importance of media communication, which significantly increased during this period, which enables the increase of the information product as well as contributes to the increase in awareness of society in general. The topics and contents of the content have changed: the main focus is now on information about the course of war events, the reaction of the world community to them, the creation of new forms of television and radio broadcasts, the publication of patriotic works, changes in the content of advertising products, etc. The modifications, observed in the Ukrainian language, are also noted and perceived as a reaction to the terrible events of today: regrouping of vocabulary, emergence of new means of expression, consolidation of new language norms, etc. Modern mass media, performing informational and social functions, transform the traditional system of spiritual values of Ukrainian society into the global information space.

Keywords: mass media, social networks, information content, neologisms, idiom, obscene language.

Актуальність теми дослідження. Сучасні медіа вже давно стали частиною нашого життя. Завдяки їм ми знаходимо найрізноманітнішу інформацію, використовуємо їх для спілкування. Досить часто уявлення людини XXI століття формуються лише під впливом масмедіа. Крім того, вони презентують певні зразки поведінки чи моделюють її ситуації. Масмедіа також мають величезний вплив на громадську думку та масову свідомість населення, загалом світобачення людей. Особливо значущою є роль медіа в умовах сьогодення, коли вони стали центром інформації про перебіг подій на фронтах і в країні загалом. Саме тому вивчення цього феномену є нині досить актуальним і перспективним.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми розвитку сучасних масмедіа цікавлять багатьох українських і зарубіжних дослідників. Серед них варто назвати праці таких науковців, як: Б. Потятиник, А. Москаленко, О. Чередниченко, Н. Кравченко, І. Артамонова, В. Хелемендик, О. Веснянка, Е. Кастельс, В. Кросбі, Г. Морсон, П. Біргер та багато ін. Численні дослідження цього питання є найкращим свідченням його значущості для суспільства.

Мета роботи – провести аналіз діяльності українських масмедіа під час російської окупації та висвітлити їхню роль в інформаційній боротьбі, спрямованій на підтримку морального духу та патріотичних настроїв громадян України.

Виклад основного матеріалу. Масова комунікація здійснюється за допомогою спеціальних каналів або засобів – засобів масової комунікації / інформації (ЗМК / ЗМІ), які ще називають масмедіа (англ. mass media). З-поміж них виділяють пресу (газети, журнали), радіо, телебачення, інтернет, а також кіно, фонографії (музичні записи), відеосистеми тощо. Вони є принциповою ланкою масової комунікації. На думку науковців, для сучасного етапу характерним є процес злиття засобів масової інформації та комунікації в єдиний інформаційний ресурс – медіаконвергенція (від англ. media – засоби, способи і лат. convergo – сходжусь, наближаюсь). Тобто поширення «одного й того самого інформаційного продукту за

допомогою різних засобів комунікації» [8, 99]. Хоча традиційно масмедіа тлумачать як технічні засоби повідомлень, трансляційні інститути, що функціонують у публічній сфері згідно з чинними правовими нормами.

Водночас можна стверджувати, що масмедіа є і соціальним інститутом, з власними правилами та звичаями, який збирає, обробляє та поширює інформацію. У класичному розумінні масмедіа притаманні чотири функції:

- 1) інформування громадян;
- 2) формування їхньої реакції на інформацію;
- 3) розважання людей;
- 4) передання культурної спадщини нащадкам [11, 44].

Слід також нагадати, що масмедіа створено з метою охоплення якнайбільшого загалу. Вони досягають практично кожного представника суспільства. З одного боку, масмедіа залежать від суспільства, а з іншого – мають свій вплив, що може зростати з розширенням їхньої діяльності. Зв'язки масмедіа та суспільства залежать від умов місця і часу. Масмедіа є основним засобом пропаганди.

Дослідники виділяють такі типи медіа в сучасному суспільстві:

1. Масмедіа, або засоби масової інформації: телебачення, періодична преса (газети та журнали), радіо, інтернет-ЗМІ.

2. Директ-медіа – комунікаційні системи, що допомагають передавати інформацію: інтернет, телефон, пошта, рекламні конструкції (борди, листівки тощо).

3. Медіаносії (окремі носії інформації): листи, записи на аудіо- та відеоносіях, мультимедійні презентації.

4. Соціальні медіа – засоби комунікації людей та груп між собою, інформацію в яких транслюють самі користувачі: соціальні мережі, блоги, персональні сайти [4].

Розуміючи, що інформаційне поле – це повноцінний фронт війни, українські медіа активізували свою діяльність з перших днів повномасштабної російської агресії. Змінилися тематика й акценти матеріалів: з лютого 2022 року

велику увагу приділяють таким темам, як: ситуація на фронті, волонтерський рух, життя переселенців, проблеми мешканців українських населених пунктів, реакція світової спільноти на події в Україні.

Так, 26 лютого за ініціативи Міністерства культури та інформаційної політики України, а також провідних медіагруп України: 1+1 media, StarLight Media, Медіа Група Україна, Inter Media Group і телеканалу «Рада» – стартував спільний телевізійний ефір «Єдині новини». Ще чотири канали («5 канал», «Прямий», «Еспресо», «XSport») долучалися до марафону частково. Крім того, ця інформаційна програма на деяких телевізійних каналах виходить в ефір із санкціонованим перекладом російською мовою. Щоденно в інформаційному ефірі підбивають підсумки кожного дня війни у відеозверненнях Президента України Володимира Зеленського. Також озвучували інформацію про гуманітарні коридори, яку представляла віцепрем'єр-міністерка – міністерка з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ірина Верещук, транслювали зведення від секретаря РНБО Олексія Данілова, позаштатного радника голови Офісу Президента України Олексія Арестовича й ін.

З метою «донести правду про війну та силу України» розпочав роботу англomовний репозиторій правди «We are Ukraine». Цей проєкт створила команда консалтингової групи «One Philosophy» та ІТ-компанії «Emrat» за підтримки волонтерів. На сайті представлено ключові факти російсько-української війни. Прикметно, що в режимі реального часу телевізійний ефір транслюють й українські радіостанції. Зокрема, до мовлення доєдналися станції «Українське радіо», Радіо «Культура», Радіо «Промінь». Доступ до трансляцій є і на сайтах вказаних станцій.

Варто підкреслити, що безпрецедентне єднання суспільства на тлі війни різко вплинуло й на ставлення до української мови, яка нині стала зброєю опору російській агресії. У відповідь на масштабне вторгнення РФ на територію України з ефіру українських радіостанцій зникли не лише пісні російських виконавців, а й фактично російськомовні пісні. Хоча на каналах телемарафону іноді лунає російська мова, яку застосовують гості студії, експерти, представники органів державної влади та місцевого самоврядування, під час прямих включень (наданні експертних оцінок, коментарів, інтерв'ю) тощо. Мовний омбудсмен Тарас Кремень, проаналізувавши діяльність 30 телерадіоорганізацій, залучених до загальнонаціонального ефірного мовлення, зробив висновок, що «виключно україномовних телеканалів в Україні немає» [7]. «На жаль, маємо констатувати, що

збереження режиму двомовності характерне і для радіомовлення, що обмежує права громадян на отримання інформації українською» [7], – наголосив уповноважений із захисту держмови. Так, використання недержавної мови було помічено на «Українському радіо», Радіо «Культура», Радіо «П'ятниця», «Наше радіо». І це питання є нагальним, особливо в умовах сьогодення. Водночас слід наголосити, що інтерв'ю та коментарі іноземною мовою (не російською) переважно перекладали українською. Не перекладали (не дублювали, не озвучували й не субтитрували) державною мовою тільки інформаційний контент. Ідеться про виступи, коментарі, слова підтримки, звернення російською мовою. Хоча згідно з результатами опитування, проведеного наприкінці березня 2022 року, абсолютна більшість громадян України з різних регіонів країни, вікових і мовних груп (83%) за те, щоб українська була єдиною державною мовою в нашій державі. Цікаво, що, за інформацією сервісу для вивчення мов Duolingo, за кордоном після початку російської агресії намітилася чітка тенденція щодо збільшення кількості охочих вивчати українську мову: з 24 лютого до 20 березня зросла майже вшестеро й досягла 577%. У цьому питанні лідирує Польща, де цей показник з 24 лютого до березня зріс на 2677% [2]. Президент України Володимир Зеленський у зверненні до росіян 26 березня 2022 року наголосив: «Росія сама робить все для того, щоб на території нашої держави відбулася дерусифікація... За одне покоління і назавжди. Це ще один вияв вашої самогубної політики» [6].

Як свідчить аналіз, за цей період різко змінилася риторика популярної соціальної мережі Facebook. Контент мережі набув патріотичного характеру передовсім завдяки публікаціям про перемоги української армії із самого початку війни (наприклад цикл дописів про льотчика, якого називали «Привид Києва» тощо), постам підтримки героїчних захисників різних міст України, що зазнали нищівних ударів ворога. Багато викладають у соцмережу тексти молитов, звернення до Господа та Божої Матері, що є свідченням глибокої духовності українців. Часто трапляються тексти з порадами психолога, наприклад: «Панічна атака. Як допомогти?» тощо. Заслужовують на увагу поетичні тексти, наприклад: твори українських класиків Павла Тичини, Володимира Сосюри, мудрої Ліни Костенко, відомих полтавських поетів Андрія Дзюби, Марійки Бойко, Інни Дідик, малознайомих раніше Галини Британ, Олени Козир, Larisa Novak та багато ін.; записи відеокліпів популярних українських співаків з патріотичними піснями, як-от: Михайла Хоми (DZIDZIO) «Молитва про Україну», Ольги Полякової «Колискова»,

Артема Лоїка «Люте» та ін. Прикметно, що старі пісні, іноді навіть забуті, сьогодні лунають по-новому. Так сталося з народною піснею «Ой у лузі червона калина». Після а капела Андрія Хливнюка, лідера українського гурту «Бумбокс», посеред Києва – міста, яке на той момент нещадно бомбили рашисти, композиція набула нового життя. Її співають українці під час заряджання зброї, допомоги цивільним, за кермом автовок та бронетехніки, ставлять на рингтони та накладають цю мелодію на аматорські відеоролики. Зараз цю пісню співає увесь світ.

Надзвичайно поширеними стали патріотичні гасла, які ми бачимо в інтернеті, на вуличних банерах, чуємо з екранів телевізорів, зокрема: «Ми – сильні! Ми – Україна!», «Все буде Україна!», «Слава ЗСУ!», назви міст-героїв, які стали надійним щитом столиці, цифри «4.5.0», що на військовому жаргоні означає «все спокійно», «Можна знищити літак, але неможливо вбити українську мрію!» (слова з'явилися тоді, коли росіяни розбомбили літак на аеродромі «Антонов» в Гостомелі 27 лютого). І, звичайно ж, знаменита фраза матросів з острова Зміїного, які послали у відомому напрямку російський корабель. Прикметна деталь: значно збільшилася кількість білбордів та ситилайтів, що замайорили жовто-блакитними кольорами (прикладом є зображення жовто-блакитної карти України), а не звичними для мирного життя побутовими рекламами.

Безумовно, у медіа так само, як і в суспільстві, були й підйоми (як на початку воєнних дій), і спади, і знову підйоми, що зумовлено психологічними особливостями громадян, які перебувають упродовж тривалого часу в стані напруги [12]. Та головна місія масмедіа в надзвичайно тяжких умовах сьогодення – підтримувати моральний дух українців, допомогти вистояти, витримати все й перемогти ворога.

Зауважимо, що 24 лютого не просто розділило життя українців на «до» й «після», а сприяло докорінній переоцінці цінностей, переосмисленню багатьох речей і подій. Усі реалії життя знаходять своє відображення в мові, зокрема, в мові масмедіа, що звернені до широкої аудиторії й доступні багатьом людям.

Варто наголосити, що в мовному контексті медіа зумовили поширення нових виражальних засобів, функційному перегрупованню лексики, закріпленню нових мовленнєвих норм. Так, уже на першому тижні повномасштабної російської агресії в соцмережах стихійно було запроваджено написання власних назв РФ, Росія з маленької літери. Блискавично цю практику підхопили різноманітні інтернет-ЗМІ та навіть офіційні сайти органів влади держави. Надзвичайно швидко виникли синоніми-дисфемізми (тобто вживання

більш грубих слів, висловів замість емоційно та стилістично нейтральних) на позначення країни-агресорки: *росія, рф, московія, ерефія, мокиша, мордор, рася, раша, рашка*. Її населення зараз називають так: *московити, мордоряни, мокишанці*. Російські окупанти отримали назви: *рашисти, орки, русня*.

Найімовірніше, що слово «рашисти» утворилося за аналогією до «нацисти». Саме його вживали у своїх промовах секретар Ради національної безпеки і оборони України Олексій Данілов, голова Донецької ОВА Павло Кириленко після того, як окупанти обстріляли вокзал Краматорська, мер Маріуполя Вадим Бойченко, коли говорив про фільтраційні табори, посол України в ООН Сергій Кислиця на засіданні Ради безпеки ООН, Генеральна прокурорка Ірина Венедіктова, канадський експерт Майкл Маккей, який написав у твіттері, що «російські фашисти, які вторглися в Україну, гірші, ніж німецькі нацисти» [4] та багато інших представників української та зарубіжної громадськості.

Щодо орків, то вони є героями епічного роману-трилогії «Володар перснів» у жанрі «фентезі» англійського письменника, класика світової літератури XX століття Джона Толкіна. Це міфічні потвори-ордінці, варвари зі звіриними рисами. Хоча орки з'явилися в літературі набагато раніше. Ще 1634 року неаполітанський поет і письменник-казкар Джамбаттиста Базіле у своїй книзі «Казка казок» описав цих міфічних істот: «Був він маленького зросту і виродок, з руками як ткацьке мотило, кривими ногами, а якщо коротко – схожий він був на демона. Це кровожерливі воїни, які не вміють нічого, крім як воювати та кочувати» [1]. Об'єднавши всі ці риси, українські військові ще з 2014 року, коли відбулася анексія Криму й окупація Донбасу, дали російським загарбникам прізвисько «орки». Дії сучасних орків переходять будь-які межі гуманізму.

Очільника Кремля порівнюють із чортом чи антихристом. Знаходять портретну його схожість із сатаною, який зображений на фрагменті фрески «Страшний суд» (1361–1376), із бенедиктинського монастиря Помпоза, автором якого є італійський художник доби Відродження Вітале да Болонья. У пресі часто трапляється написання прізвища та імені президента країни-агресорки і його поплічників з маленької літери та в транслітерованій формі: *владімір путін, дмітрій пєсков, сергій лавров* та ін. Усі ці моменти є красномовним свідченням ставлення до кривавого диктатора XXI століття та його посіпак.

Відомо, що рашистська пропаганда всіляко прагне викликати розкол в українському суспільстві, що допомогло б створити паніку. Прикметно, що саме під час російської агресії в мові масмедіа дедалі частіше вживають замість звичних для нас словосполучень «Західна Україна», «Східна Україна»

такі, як: «Захід (Схід, Південь, Північ) України».

Після 24 лютого в ЗМІ стали активніше застосовувати обсценну лексику (тобто ненормативну, лайку, лихослів'я), яка у звичайний час була табу. Мовознавець Дмитро Данильчук писав: «Насиченість нашого інформаційного простору «непричесаною» лексикою становить проблему не лише з погляду норм суспільної моралі та громадського порядку: тут фактичну (а подекуди – і юридичну) легалізацію «матизмів» можна порівняти з присутністю озброєних «калашами» людей у черзі до каси супермаркету. Вочевидь, це є тимчасовим, але наразі неминучим і в більшості випадків – доцільним» [5]. На думку науковців, психологів, медиків, коли потрібно вийти з напруженого стану, у якому ми всі перебуваємо зараз, то лайка – «найпростіший спосіб розблокувати себе, вербальний сплеск гніву, який одразу б'є в ціль» [9].

Упродовж цього часу виникли нові ідіоми. Шорт-лист ідіом війни очолюють такі фрази, як: *Доброго вечора, ми з України!; Як ти? («пароль» найрідніших людей, вияв піклування); Російський військовий корабель, іди.... (Русский военный корабль, иди....)*. Популярним також стає вислів: *Шо по русні? – Русьні п****.

Нині лексичний склад нашої мови поповнився новими словами. З-поміж них, зокрема, такі: *байрактарити – давати прочуханки; чорнобайти – наступати на ті самі граблі; спіймати арестовича – заспокоїтися; арестовлення – заспокоїливе повідомлення (наприклад: Написати «Все норм», коли десь далеко звучать вибухи. Я постійно відправляю своїм родичам арестовлення); арта – артилерія (наприклад: Арта ганяє і палить техніку росіян); макронити – робити дуже стурбований вигляд щодо певної ситуації, усім це показувати, але нічого не робити по суті; затридіні – поставити собі нереалістичні плани та щиро вірити у їхній успіх; шойгувати – робити вигляд на робочому місці, що все йде по плану; дебахнулько – людина, яка через свій інтерес та стурбованість може спричинити дуже багато шкоди; мамкувати – не виконувати простих дій задля збереження власного життя (слово з'явилося після реакцій багатьох батьків на тривоги та евакуації); завести трактор – найнеочікуваніший аргумент у будь-якому діалозі, застосування засобів для боротьби, яких ніхто не очікує; хітсивня – виникло через сполучення слів «хітс» (heets – це паперові циліндри з натуральним тютюном, розроблені спеціально для використання з IQOS) і «гривня» (навесні 2022, коли хітси були в дефіциті, саме ця «валюта» стала важливою); натівець – людина, яка не дотримується своїх обіцянок (виникло як докір з боку українців у бік НАТО, коли в Альянсі неодноразово заявляли, що не закриватимуть*

небо над Україною чи допомагатимуть наступальним озброєнням); *іти за російським кораблем – ввічливий спосіб вказати дорогу окупантам та ін.*

За аналогією до слова *чорнобайти* утворилися такі новоутворення, як *відіпріпити, відгос-томелити* та ін., що виникли після звільнення багатьох населених пунктів.

У мові масмедіа поширюється дієслово *зукраїнити*. Відомо, що воно виникло в англійській мові та зафіксовано в англомовному сленговому онлайн-словнику Urban Dictionary – Ukrained. Його значення тлумачать як глобальне приниження Росії, яка вторглася в Україну: *Russia has been Ukrained*.

У міжнародний сленговий словник Urban Dictionary також додали слово, яким сьогодні українці називають ворожі російські ракети – це *bledina*, що означає «потворну літаючу хвойду». Контекст, у якому використовують це слово, у словнику проілюстрували так: *bledina incoming, everyone take cover! (летить бледіна, всі в укриття!)*. У цьому самому словнику повідомляють також, що слово виникло у Львові, а утворили його місцеві волонтери.

Наукова новизна. У статті розглянуто діяльність українських масмедіа з початку повномасштабного російського вторгнення на територію нашої держави, зацентровано на зміні контенту інформаційних програм, соціальних мереж, доведено посилення патріотичного спрямування засобів масової комунікації з метою підтримки морального духу народу України, проаналізовано появу нових способів написання слів, мовленнєвих виражальних засобів, зокрема неологізмів, що наповнюють мовну практику медіа актуальним змістом.

Висновки. Отже, як показало дослідження, сучасні масмедіа охоплюють значну аудиторію і виконують інформаційну та соціальну функції. Інформаційна – полягає в тому, що через інформацію ЗМІ можуть впливати як на окрему особистість, так і на суспільство загалом. Соціальна – сприяє процесу взаємодії людей під час обміну інформацією (знання, ідеї, досвід тощо) та посиленню міжособистісних взаємовпливів. Крім того, масмедіа в інформаційному суспільстві мають можливість трансформувати традиційну систему духовних цінностей суспільства в потрібному напрямі, оскільки вони виконують роль транслятора національної культури.

Діяльність українських масмедіа активізувалася з перших днів російсько-української війни, і нині вони працюють у режимі 24/7. Медіа відіграють значну роль у психологічній підтримці українців і спрямовані на утвердження української ідеї про єдину, сильну, демократичну націю, що веде справедливую боротьбу за свою свободу.

Відомо, що мова є системою, яка постійно розвивається, тому в ній відображаються всі новації, що виникають у суспільному житті. У сучасному інформаційному просторі слово є потужною зброєю. Українське слово зараз лунає далеко за межами нашої держави, бо «серце України б'ється так сильно, що його чують по всій планеті. Воно болить, стискається від вибухів. Його бинтують молитвами,

гоять любов'ю. Його тримає в сильних руках український Воїн» [10].

Нині виникає багато нових слів, які, незважаючи на дещо сленговий характер, посідають вагоме місце в мові українців і є красномовним свідченням незламності й нескореності українського народу, його кмітливості та оптимізму навіть у найскладніших ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Базіле Джамбаттиста. Казка казок. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=23299/> (дата звернення: 06.05.2022).
2. Букет Євген. Українізація війною: освіта та мова в умовах російської агресії. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/04/15/ukrayinizacziya-vijnoyu-osvita-ta-mova-v-umovah-rosijskoyi-agresiyi> (дата звернення: 07.05.22).
3. Все про ситуацію в Україні. URL: <https://www.google.com/> (дата звернення: 07.06.22).
4. Громова Інна. Як медіа впливають на життя. URL: <http://media-iq.tilda.ws/blog6> (дата звернення: 08.05.22).
5. Данильчук Д. Війна, що змінила мову: росія з малої літери, легітимізація матюків. URL: <https://chytomo.com/chomu-vsi-pyshut-rosiia-z-malenkoi-a-matiuky-staly-normoiu-u-zmi-sposterezhennia-linhvista> (дата звернення: 04.05.22).
6. Зеленський Володимир: Росія робить все, щоб в Україні відбулася дерусифікація. URL: <https://www.ukr.net/news/details/politics/90534941.html> (дата звернення: 04.05.22).
7. Кремін Тарас. В Україні немає каналів, що мовлять виключно державною мовою. URL: <https://www.dw.com/uk/v-ukraini-nemaie-telekanaliv-shcho-movliat-vykliuchno-derzhavnoiu-movoiu-kremin/> (дата звернення: 08.05.22).
8. Радченко О., Бухтатий О. Медіа-конвергенція як релевантний фактор зміни системи державного регулювання у галузі телебачення, радіомовлення і телекомунікацій. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во Національної академії державного управління при Президентові України, 2010. № 2. С. 98–106.
9. Синящик Анна. «Шо по русні?» Паролі, лайки і лексика Другої світової – як війна змінила мову. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2022/> (дата звернення: 06.05.22).
10. Україна – серце Європи. Чуєте, як воно б'ється? URL: <https://nday.te.ua/ukrajina-sertse-evropy-chujete-yak-vono-bjetsya/> (дата звернення: 03.05.22).
11. Яремчук М. Соціологія масової комунікації. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с.
12. Taheri Zadeh Z. et al. Depresssion, anxiety and other cognitive consequences of social isolation: Drug and non-drug treatments. *International journal of clinical practice*. 2021. Vol. 75. № 12. P. e14949.

References

1. Basil, Giambattista. A tale of tales. Retrieved from: <https://www.litmir.me/br/?b=23299/> [in Italy].
2. Bouquet, Yevhen. Ukrainization by war: education and language in the conditions of Russian aggression. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2022/04/15/ukrayinizacziya-vijnoyu-osvita-ta-mova-v-umovah-rosijskoyi-agresiyi> [in Ukrainian].
3. Everything about the situation in Ukraine. Retrieved from: <https://www.google.com/> [in Ukrainian].
4. Gromova, Inna. How media affects life. Retrieved from: <http://media-iq.tilda.ws/blog6> [in Ukrainian].
5. Danylchuk, D. The war that changed the language: Russia with a lowercase letter, legitimization of the Matyuks. Retrieved from: <https://chytomo.com/chomu-vsi-pyshut-rosiia-z-malenkoi-a-matiuky-staly-normoiu-u-zmi-sposterezhennia-linhvista> [in Ukrainian].
6. Zelenskyi Volodymyr: Russia is doing everything to de-Russify Ukraine. Retrieved from: <https://www.ukr.net/news/details/politics/90534941.html> [in Ukrainian].
7. Kremin, Taras. There are no channels in Ukraine, they only speak the state language. Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/v-ukraini-nemaie-telekanaliv-shcho-movliat-vykliuchno-derzhavnoiu-movoiu-kremin/> [in Ukrainian].
8. Radchenko, O., Bukhtaty, O. (2010). Media convergence as a relevant factor in changing the system of state regulation in the field of television, radio broadcasting and telecommunications. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine: coll. of science pr.* Kyiv: Publication of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, 2, 98–106 [in Ukrainian].

9. Synyashchyk, Anna. «What's wrong with Russian?» Passwords, insults and vocabulary of the Second World War – how the war changed the language. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2022/> [in Ukrainian].

10. Ukraine is the heart of Europe. Do you hear how it beats? Retrieved from: <https://nday.te.ua/ukrajina-sertse-evropy-chujete-yak-vono-bjetsya/> [in Ukrainian].

11. Yaremchuk, M. (2015). Sociology of mass communication. Chernivtsi: Chernivtsi national. University, 248 [in Ukrainian].

12. Taheri, Zadeh Z. et al. (2021). Depression, anxiety and other cognitive consequences of social isolation: Drug and non-drug treatments. International journal of clinical practice, 75, 12 [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2022

Отримано після доопрацювання 09.06.2022

Прийнято до друку 14.06.2022

УДК 004.6:[37.018.43]+005.963

Цитування:

Лісіна С. О. Особливості інформаційного забезпечення підвищення кваліфікації працівників. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 2. С. 81–86.

Lisina S. (2022). Features of information support for training of employees. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 81–86 [in Ukrainian].

Лісіна Світлана Омелянівна,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності
Національного університету
«Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0003-2929-2652>
Svitiva@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ

Мета дослідження пов'язана із пошуком нових технологій розвитку системи підвищення кваліфікації в середині організації за рахунок використання інформаційного забезпечення. Актуальними проблемами на сьогодні є пошук інноваційних підходів до системи управління персоналом, формування ефективної системи управління підприємством, створення власної системи навчання, структуризація і систематизація інформаційного забезпечення навчання та врегулювання інформаційних потоків доступу працівників до інформаційних ресурсів й інформаційних джерел. **Методологія** емпіричного дослідження, тобто спостереження та порівняння на прикладі функціонування системи підвищення кваліфікації працівників фабрики «Світоч» дає можливість на основі аналізу та синтезу (виділення окремих частин наявної системи та поєднання їх в одне ціле) запропонувати розробку й застосування спеціально організованої бази даних, що покликана забезпечити єдине структурне рішення для всіх інформаційних елементів процесу та її змістове наповнення. **Новизна роботи** полягає в описанні структури бази, яка через відповідні програми направлятиме працівників на дослідження та набуття нових знань, а також дозуватиме їх кількість. У системі створено посилання на друковані й електронні джерела, що допоможуть працівникові глибше дослідити тему. Важливою перевагою цієї підсистеми управління розвитком персоналу є забезпечення зворотного зв'язку на всіх рівнях організації. Така система професійного навчання персоналу дасть змогу найбільш ефективно використовувати новітні технології і забезпечить можливість електронного навчання. **Висновки.** Реформування та вдосконалення системи професійного навчання сприятимуть: створенню сучасної цілісної, мобільної та гнучкої системи підвищення кваліфікації з належним ресурсним потенціалом; запровадженню системи оцінювання і моніторингу надання освітніх послуг; створенню належних умов для реалізації права фахівців на професійний розвиток; розширенню спектру освітніх послуг і збільшенню кількості суб'єктів навчання, а також забезпечать якість навчання та його безперервність.

Ключові слова: інформаційні засоби, управління розвитком персоналу, підвищення кваліфікації, база даних, зворотний зв'язок.